

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Doornspijk;
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra,
Zeist; Ds. P. van Zonneveld, 's-Gravenhage-Scheve-
ningen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der
Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10.- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

't Gaat naar de doxologie

**„Werkende in u, hetgeen voor Hem
welbehagelijk is, door Jezus Christus;
Dewelke zij de heerlijkheid in alle eeu-
wigheid. Amen”.**

Hebreeën 13 : 21b.

God is de doende God. Zo was het in de zes
dagen van schepping van hemel en aarde. Zo
was het na de val van de mens in het paradijs.
Hij deed Zijn Zoon geworden. Het verlos-
singsplan van eeuwigheid heeft Hij ten uit-
voer gebracht. Hij zond Jezus Christus, opdat
zondaars gezaligd zouden worden.

God is de doende God. Nog. Gisteren en van-
daag. Hij is niet, zoals men denkt, de afwe-
zige God. De God Die Zich niet meer bemoeit
met de aarde en met de bewoners van de
wereld. Dit te denken is een grote vergissing.
God is present op de aarde. Wat Hij heeft
gedaan in Christus Jezus voor mensen, dat
werkt Hij nu uit in mensen. Hij is de doende
God in mensen.

Het is een machtig gebeuren als God komt in
een mens. O neen - 't haalt de krant niet. De
wereld heeft er geen belangstelling voor. De
aardbewoners vergapen zich liever aan ander
nieuws.

Alle deuren en ramen van 's mensen huis
zijn gesloten. Iemand die veel antiek, veel
kostbaarheden heeft in huis neemt maatreg-
elen dat geen dief het huis kan binnen-
dringen. Zo zitten op een deur wel vijf
knippen en sloten en voor de ramen heeft
men tralies. Soms lezen we op de huisdeur:
elektronisch beveiligd. Wie er ongewenst
binnenkomt, hoort terstond een gillende si-
rene. Nu zo is 's mensen huis beveiligd en
stevig vergrendeld. En dat niet voor de zonde
en voor satan, maar voor God. God is in 't oog
van de gevallen mens de grote vijand die
buiten dient gehouden te worden.

Echter geen grendels en geen sloten houden
de almachtige God tegen. Hij breekt door
alle geslotenheid en vijandschap heen. Geen
mens met al zijn vleselijke kracht kan dat
keren. God neemt Zijn intrek. En daar in 's
mensen hart is Hij niet de passieve doch de
aktieve God. De God Die doet. De hande-
lende, de werkende God. De God Die in 's
mensen hart bezig is. Hij maakt een oud
mens nieuw. Hij herschept en herstelt. Hij
maakte dat degene die niet wil, nu metter-
daad wil, wil wat God wil. Was het eertijds
doende de wil des vleses en der gedachten,
nu wordt het: Heere, wat wilt Gij dat ik doen
zal. Door dat Godswerk in de mens, krijgt de
mens lust om de Heere te vrezen, wordt hij
vijand van de zonde en van satan, gaat hij de
zonde haten en vlieden, krijgt hij de Heere
lief, worden de geboden van de Heere zijn
lust en vermaak, wordt hij weer profeet,
priester en koning, beeld van God in ware
kennis, gerechtigheid en heiligheid.

Er komt een vraag op. Hoe kan God Die de
hoge en de heilige God is in een mens komen
en zijn? Wij zijn toch zondaar, onheilig? Dat
past toch geenszins? Worden nu niet Gods
deugden gekrenkt? Let er dan goed op dat de
naam van Jezus Christus genoemd wordt.
God is doende, de werkende God in mensen
door Jezus Christus. Hier wordt duidelijk de
grond genoemd. Dus niet op grond van iets

van ons. Alleen op grond van het werk van
Jezus Christus.

Hier ligt de ruimte voor een mens die dood is
in zonde en misdaden, voor een van God
afgefallen menskind. Zal het wel zijn dan
moet het worden: God in u. Aan onze kant de
onwil, de vijandschap van het vlees, de on-
mogelijkheid en de onwaardigheid. Maar het
kan tenvolle dat wonder: God in u. Door
Jezus Christus. Omdat Hij aan het kruis
gehangen heeft, omdat Hij verlaten werd.
Daarom alleen. Hij heeft het verworven. Hij
heeft de rechtsgrond voor de inwoning van
God gelegd. Daarom smeek nu. Daarom pleit
nu op dat volbrachte werk van Christus.
Buig de knieën en roep tot de almachtige en
door Jezus Christus barmhartige God: Heere,
kom in mij. Hij heeft toch geen lust in uw
dood?!

Hij nu, God, werkt in een mens hetgeen voor
Hem welbehagelijk is. God speurt dus naar
Zijn eigen werk. Slechts dat werk is in Zijn
Goddelijke ogen aangenaam. Dat werk alleen
kan Hem behagen. Al wat uit ons is, kan Hem
niet behagen. Want zelfs van onze beste
werken geldt het: ze zijn met zonde bevlekt.
Hier gaat de streep door al onze werken. Al
zou ik mijn lichaam overgeven om verbrand
te worden, al zou ik al mijn geld aan de
armen uitdelen, al zou ik nog zo strijden voor
de zuivere waarheid, al zou ik niet afwijken
noch ter linker- noch ter rechterhand, al zou
ik overlopen van aktiviteit voor het Konin-
krijk Gods, al zou ik dit doen, al zou ik dat
doen, al zouden mensen mij bewonderen
vanwege mijn liefdadigheid en mijn christe-
lijke deugden, alleen Gods eigen werk be-
haagt Gode. Dus een ware christen kan nooit
groot worden en hoog in eigen oog. Goede
werken zijn er. Vast en zeker. Door de
doende, de werkende God in de mens, komt
er een hele ommekeer. 't Wordt gezien, dui-
delijk gezien. 't Leven is niet meer horizon-
taal maar vertikaal gericht. 't Wordt: God lief
boven alles en de naaste als ons zelf. Maar 't
zijn geen vruchten van onszelf; we kunnen
ze niet op eigen rekening schrijven. 't Zijn de
vruchten van de doende, de werkende God
in de mens. Klaagt u over tekort aan hei-
ligmaking dan moet u niet de toevlucht
nemen tot uzelf, maar tot God Die is de
doende God, de God Die zo bezig is in het
leven van mensen die van zichzelf onbe-
kwaam tot enig goed en geneigd tot alle
kwaad zijn, dat er straks is een volkomen
vernieuwd schepsel, bekwaam om God te
dienen tot in alle eeuwigheid.

Daarom nu eindigt Paulus in zijn brief aan
de Hebreeën met een doxologie. De God des
vredes Die de grote Herder der schapen
heeft gegeven, de God Die volmaakt is in alle
goed werk, de God Die is de doende God in
mensen, Die God zij de heerlijkheid in alle
eeuwigheid.

Daar loopt nu alles op uit: de verheerlijking
Gods. Geen mens zal zichzelf verheerlijken,
geen mens zal roemen in zichzelf. 't Is alles
uit God, door God en daarom tot God. Er zal
een volk zijn dat zingt van al Gods deugden,
een volk dat het geleerd heeft alleen God te
bedoelen en daarom te verheerlijken.

't Gaat hier reeds naar de doxologie. Maar
straks tenvolle. Voor de troon van God en
voor het Lam. Daar zijn al Gods werken op
gericht. Er zal een volk zijn dat Hem weer

verheerlijkt. En dat werk Gods wordt door
niets tegengehouden. Door geen satan en
door geen vlees. Ook niet door het nog over-
gebleven vlees van Gods kind. God begint, en
Hij gaat door, en Hij voleindigt.

Ds. v.Z.

Van de administratie

De betalingen van het abonnemetsgeld gaan gelukkig
nog steeds door. We ontvingen daarbij f 3127,50 aan
giften voor ons blad en f 60.- aan giften voor de school in
Dundas, terwijl 2 nieuwe abonnees konden worden
ingeboekt. Voor alles hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. De Kerk een Wonder. Er is al op het artikel
in het vorige nummer gereageerd. We hopen
nog veel meer reacties en vele bestellingen
te ontvangen. Alleen bij een behoorlijke
belangstelling voor dit boek kan er sprake
zijn van een nieuwe druk. Vandaar dat we
nog even herinneren aan wat we in het
vorige nummer schreven. Vooral ook de
aandacht van kerkeraden hieraan wordt zeer
op prijs gesteld.

2. Boek van ds. H.C. van der Ent. Het gaat
hier om het eerste boek dat ds. Van der Ent
liet uitgeven. Dit had de titel van *Een kleine
man van grote kracht*. Het is uitverkocht en
dus niet meer te verkrijgen. Er is echter nog
belangstelling voor. Dat doet goed, maar het
is altijd pijnlijk wanneer we moeten zeggen,
dat er geen mogelijkheid is het boek toch nog
in bezit te krijgen. Ik ben al benaderd voor
drie exemplaren. Het zou mogelijk kunnen
zijn, dat er hier of daar een boekhandelaar of
boekverkoper is, die nog een exemplaar te
koop heeft. Met het oog daarop schrijf ik dit,
in de hoop dat ik zoveel reacties krijg dat de
belangstellenden de begeerde lectuur alsnog
kunnen kopen. Laat men mij even een brief-
kaartje schrijven of even bellen. Dan kan ik
in antwoord daarop me in verbinding stellen
met hen die graag het boek zullen ontvangen.
Met grote belangstelling zie ik uit.

B.

Ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum

Het is wellicht voor velen helemaal overbo-
dig dat we herinneren aan de Ontmoetings-
dag van vrienden en vriendinnen van Bewaar
het Pand, die D.V. zal worden gehouden te
Sliedrecht-centrum op zaterdag 21 april a.s.
Maar het kan toch nog wel goed zijn dat we
iedere keer opwekken tot bijwoning van
deze ontmoetingsdag. Alle jongeren en ou-
deren zijn van harte welkom. Het program-
ma luidt als volgt:

Morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:

opening: ds. G. Blom van Meerkkerk
spreker: ds. M. Vlietstra van Zeist; deze
zal ook de morgensamenkomst sluiten
met gebed.

Middagsamenkomst, aanvang 2 uur:

opening: ds. K. Hoefnagel van Nieuw-
poort
spreker: ds. H.C. van der Ent van Elburg
slotwoord: ds. M.C. Tanis van Sliedrecht-
centrum

Er wordt naar gestreefd dat de middagsa-

menkomst om ongeveer 4 uur wordt gesloten, zodat allen weer tijdig naar huis kunnen vertrekken. Dat is vooral voor bezoekers die van verre komen van groot belang. Treinreizigers kunnen per bus van het station worden gehaald en ook worden weggebracht. De weg voor bezoekers per auto enz. wijst zich vanzelf. En voor vroege bezoekers is het een bekende weg. Parkeergelegenheid is er niet ver van het kerkgebouw. Tenslotte: er zal weer een boekentafel zijn met een keur van goede boeken en koffie en frisdrank is er in overvloed, mede door de spontane medewerking van de koster en de vele actieve hulpen. De Heere moge onze uitgang en onze ingang bewaren en in het samenzijn Zijn gunst willen betonen.

B.

Sprekende plaatsen

7.

Denkend aan iemand kan veel voor de aandacht brengen. Wat men weet, leeft dan heel sterk. Zo kan het ook zijn als het gaat over een persoon, die men niet gekend heeft, maar van wie men het één en ander gehoord of gelezen heeft. Het laatste kan ook spreken, bijzonder wanneer men bij de persoon dingen ontdekt, die aanspreken. Men leest woorden, zinnen, die wat doen. Zo is het bijzonder in geestelijk opzicht. Wanneer het geestelijk leven waarde krijgt, dan gaat naast de Bijbel, naast Gods Woord, ook spreken wat de Heere in de loop der tijden aan Zijn kerk heeft gegeven. Men krijgt er belangstelling voor. Men wordt getroffen door wat men hier of daar leest. Zo zelfs, dat wanneer de schrijver nog leefde, men graag met hem zou willen spreken. Nu kan het gebeuren, dat men in een plaats komt, waar de schrijver geleefd heeft en dan gaan de gedachten ook in een bepaalde richting. Wie in Middelburg komt, moet denken aan de Teellincks en Smytegelt. Daar er van Schotse predikanten ook het één en ander bekend is, kunnen de gedachten weleens in Schotland toeven. Want ook daar heeft de Heere rijk gewerkt. Veel is ons daarvan bekend, echter niet alles. In de Bijbel staat ook niet alles vermeld. In de Heilige Schrift worden rijke zaken ons meegedeeld. We weten dat de Heere Zijn discipelen, Zijn apostelen uitzond. Van slechts enkelen is ons hun gang bekend. Van de meesten weten we niets. Is hun leven van geen betekenis geweest? Hebben ze geen vrucht gekend op hun arbeid? De Heere roept en stuurt niemand tevergeefs. Vandaar dat wij ons nimmer dienen te beperken tot dat wat wij lezen of horen. In wat we lezen of horen spreekt de Heere: "zo ben Ik, zo werk Ik". Zodat het dan niet gaat om een persoon in het licht te plaatsen, maar om ons te richten op het soevereine, machtige heilswerk des Heeren. Tot onderwijs, tot moedgeving. Zo dienen we dan ook steeds met de kerkgeschiedenis om te gaan. Met wat we van personen vernemen. Nu hebben we reeds stilgestaan bij Samuël Rutherford. Een schots predikant en hoogleraar in de 17e eeuw. Een befaamd en groot theoloog. Een Godgeleerde. Een van God geleerde. Heel duidelijk bleek dat in zijn leven. Hij kende hartelijke, oprechte liefde tot de Heere en Zijn dienst. Rusteloos was hij bezig. Het was zijn lust en zijn leven te preken, te studeren, te lezen en te schrijven. In alles ging het hem om de goede Herder de Heere Jezus Christus. Hij kon er niet genoeg van krijgen van Hem te spreken, te getuigen. Hij had de stem van de Herder gehoord en wilde die volgen. Met klem werd door hem gezegd: "Gij moet, zeg ik, op Hem wachten en u dikwijls met Hem onderhouden.... want de Christus, Die u zalig maakt, is de sprekende Christus. De kerk kent Hem aan Zijn stem (Hoorlied 3) en zij kan Zijn spraak onder duizenden onderscheiden".

Het lijden is hem niet bespaard gebleven. Hij heeft een tijd gekend, dat hij verbannen werd om de Naam en de zaak des Heeren. Toch is die tijd in Aberdeen niet vruchteloos geweest. Al mocht hij toen het Woord van God niet bedienen, en dat viel hem zeer zwaar, niemand kon hem verhinderen door

te schrijven anderen te vermanen en te vertroosten.

Aan zijn gemeente schreef hij: "O dat ik een papier had zo breed als de hemel en de aarde en zoveel inkt als er water is in de zee en al de fontein der aarde; en ik bij machte zou zijn, om de liefde, waardigheid, voortreffelijkheid, zoetheid en de juiste lof van onze dierbaarste schoonste Beminde daarop te schrijven en dat U het dan zou kunnen lezen en verstaan. Mijn Getuige is daarboven; dat Uw hemel voor mij twee hemelen zou zijn en de zaligheid van U allen een dubbele zaligheid". Zeer vele brieven heeft hij vanuit zijn ballingsoord geschreven. Dat ballingsoord noemde hij: "in Christus' paleis". Die brieven nu kenmerken zich door diep inzicht en herderlijke liefde. Vele brieven zijn bewaard gebleven. Daaronder zijn er, die broeders predikanten ontvingen. Rutherford schreef verschillende brieven aan Mr. Dickson. David Dickson was een bekwaam en geleerd man. In 1642 werd hij benoemd tot Hoogleraar in de Godgeleerdheid aan de universiteit van Glasgow en later die van Edinburgh. Tot zijn nalatenschap behoort een geschrift over het verbond. Rutherford was het met de inhoud van het geschrift hartelijk eens. Wat hij Dickson schreef kon een hart onder de riem zijn. Want de weg van Dickson was niet gemakkelijk. Rutherford schreef: "Het heeft mijn ziel gesticht en een hongerig man verkwikt. Het is naar mijn oordeel scherpzinnig, aangenaam, levendig en diep. O man Gods, ga voort, wees dapper voor die Overste over tienduizend. De Vorst van de koningen der aarde. Wel is waar, ik ken slechts weinig van God (wat een zelfkennis had Rutherford) maar toch durf ik dit neer te schrijven: Christus zal in David Dickson verheerlijkt worden".

Aan Mr. John Livingstone schreef hij: "Nu lieve Broeder ik schrijf aan u, opdat gij mij moogt helpen prijzen en ook anderen daarbij uitnodigend om mij te helpen, opdat God verheerlijkt wordt in mijn banden. De duivel kan het niet geloochend krijgen, dat wij lijden voor Christus' oogappel, Zijn Koninklijke voorrechten; want Hij is Koning en Wetgever. Laa ons niet vrezen of bezwijken. Zijn Evangelie zal nog eenmaal luid verkondigd worden in Schotland en het zal tot een stemmen komen, opdat het blijke, wie zeggen zal: "Laat Christus gekroond worden tot Koning over Schotland". Wel is waar, de antichrist roert Zijn staart: "maar ik heb liever een woedende en razende duivel in de kerk (aangezien de strijdende kerk niet zonder een duivel kan of mag wezen om haar te beroeren) dan een listige of slapende duivel. Christus heeft nog nimmer een bruid gekregen zonder een slag van het zwaard.

Nu zal de Bruidegom weldra in Zijn slaapkamer komen; laat ons opstaan en met Hem binnentreden. Ik breng uw naam aan Christus' deur. Ik bid u, lieve broeder, vergeet mij niet. De Hoeder van de wijngaard wake over Zijn belegerde stad en over u. Uw broeder en deelgenoot in de verdrukking".

Aan de stervende James Durham predikant te Glasgow schreef hij: "Veel behoef ik u niet te zeggen: de weg kent gij en gij hebt anderen in uw prediking voorgesteld, hoe wijs de Leidsman is en hoe heerlijk de woning aan gene zijde van de dood.

En als Hij dan tot u zegt: "Kom en zie" zo zal het u ten voordeel wezen. Volg dan gerust uw Voorloper en Gids. Het land is u onbekend, dewijl gij het nimmer bezocht; doch het land is goed en het gezelschap dat voor de troon staat is begeerlijk en Hij, Die op de troon zit, is zelve een algenoegzame hemel: Genade, genade zij met u. De uwe in de Heere". Door zijn vele brieven heeft Rutherford anderen mogen stichten, onderwijzen en troosten. Zijn pastorale toon en zijn herderlijke toewijding heeft velen goed gedaan. Zijn Godsvrucht en Godsvertrouwen sierden hem. Was hij zonder gebreken en fouten? Zijn zelfkennis hield hij niet verborgen. Zijn bestaan voor de Heere bedekte hij niet. Onmisbaar bleef voor hem; tot het einde toe: Christus en Zijn kruiswerk. Het werk van Zijn verzoening en voorbede.

De haven waar hij wenste te komen was verlossing en vergeving door het bloed van Christus. Genade alleen kon zijn behoud zijn. Genade alleen! Dit is taal naar het hart

van een ieder, die het van genade alleen moet hebben, van genade het alleen verwacht. Van genade alleen wil leven en met genade alleen wenst te sterven. De genade van de Heere Jezus Christus. De genade van de God en Vader van de Heere Jezus Christus. Wij ook?

Ds. M.C. Tanis.

Verzoeken

De ons omringende wereld is vol van verzoeken. Er komen veel verleidingen af op jong en oud. We denken aan het zakenleven. De verleiding is groot het niet zo nauw te nemen als eigenlijk wel zou moeten. Indien een mens voordeel kan behalen door in de handel niet geheel eerlijk te zijn, is de verleiding groot om dit te doen. De duivel maakt gebruik van zinneprikkende lectuur en uitdagende afbeeldingen om een mens tot zonde te brengen. Al wordt in de meeste gevallen de zonde niet met de daad bedreven, de gedachtenwereld wordt verontreinigd. De zonde, die in ieders hart van nature leeft, wordt voedsel gegeven. Er zijn veel plaatsen waar de verzoeking wenkt. Plaatsen waar de zonde lokt en de wereld trekt. Wat liggen er een verborgen verzoeken in zogenaamde onschuldige vermaken. Satan spant zijn strikken en netten. Laten we niet denken wel tegen bepaalde verzoeken bestand te zijn. De mens is immers o zo zwak en kwetsbaar. Wie van zichzelf denkt dat hij sterk genoeg is, is innerlijk al verslagen. Wees niet zorgeloos en overmoedig. De Heere geve u uw zwakte te beleven opdat u waakzaam zou mogen zijn en zou mogen vragen: "Leid mij niet in verzoeking." Sinds de diepe val in Adam draagt de mens zo'n diep verdorven hart met zich om, dat hij in eigen kracht geen ogenblik kan staande blijven te midden van de verzoeken. Waar dit beleving mag zijn drijft het uit tot God, Die kracht kan en wil geven in de zwaarste verzoeken. Laat bedacht mogen worden dat duivel, wereld en vlees zich voordoen als vrienden, maar dat hun doel is te brengen in de eeuwige rampzaligheid. Dat was het doel van satan in het paradijs ook. Hij is de grote verzoeker en verleider. Hij beoogde in de hof van Eden niets anders dan de eeuwige dood van de mens. Nog wordt hij beheerst door hetzelfde streven. Bijvoorbeeld als hij u de rijkdom van de wereld voorspiegelt. Hij weet immers waar dat op uitloopt: een eeuwige armoede. Denk aan de rijke man uit de gelijkenis die zijn ogen opsloeg in de hel, zijnde in de pijn. De satan kan ook roem, eer en aanzien voorhouden. Zodanig wil hij inwerken op het eergevoel van de mens, dat aan de positie in dit maatschappelijk leven alle tijd en kracht wordt gewijd, zonder te rekenen met de eeuwigheid. Ook is het een verzoeking indien de satan een mens aanzet in het ambtelijke leven wat te willen worden, zonder de Heere te bedoelen. De satan is een doodvijand. Van nature ziet en beleefd niemand dat. Maar waar de Heere vriendschap gaat zetten, naar Zijn eeuwig en vrijmachtig welbehagen, wordt dit beleving. Daar worden satan, wereld en eigen vlees tot geduchte tegenstanders, tot doodvijanden. Het wordt bemerkt dat de duivel zich niet neerlegt bij de liefde tot God en de naaste, die in het hart is uitgestort. Hij neemt er geen genoegen mee dat de mens de zonde gaat haten en vlieden. Hij laat geen middel onbepoofd om het werk Gods in het hart te bestrijden. Vele verzoeken wil hij gebruiken om het werk der genade te niet te doen. Denk aan de media in onze tijd. Ook de wetenschap wordt door satan gebruikt. Het onderwijs gaat in vele gevallen tegen Gods Woord in. Zo wil de satan een mens aan het wankelen brengen. Dit is vooral zo gevaarlijk omdat het kind Gods een vuile bron van wanbedrijven met zich blijft omdragen. Pas met zijn laatste snik sterft zijn eigen-ik. Het verdorven vlees is hoogmoedig en egoïstisch. Het wil zichzelf handhaven. Het zoekt eigen eer en roem. De boze lusten van het vlees worden door satan geprikkeld. De verzoeken lokken aan tot zonde. De verzoeking vindt aansluiting in het vlees. De duivel weet misbruik te maken van zwakke plaatsen en zwakke ogenblikken. Hij weet wanneer een kind Gods kwetsbaar is. Waar Christus van de duivel verzocht is

geweest, waar de duivel alles heeft aangevend om de Zaligmaker tot zondigen te brengen, moeten we maar niet denken dat Gods kinderen hiervan gevrijwaard zullen worden. Zij worden hun leven lang omringd door verzoeken. Wat kan de strijd geweldig zijn en de verzoeking groot. In zichzelf heeft Gods kind geen kracht om ook maar een ogenblik staande te blijven. Dit brengt op de knieën met de bede dat de Heere staande moge houden en sterken. Geen enkele verwachting van eigen kracht. Door genade het oog naar Boven. Welzalig hij die al zijn kracht en hulp alleen van U verwacht. De Heere wil, kan en zal sterken op het gebed. Zo alleen is het te verklaren dat Gods kinderen de nederlaag niet zullen lijden. De overwinning is voor hen behaald door Christus. Hij heeft de kop van de slang vermord. Hij heeft over de doodvijanden Zijner Kerk getriomfeerd. Hij is nu gezeten aan de Rechterhand des Vaders, alle macht ontvangen hebbende in hemel en op aarde. Hij regeert over alle dingen. De vijanden kunnen niet verder gaan dan Hij toelaat. Al lijken zij vaak machtig, al sidderen Gods kinderen menigmaal, de Heere zal niet begeven noch verlaten, ook al voelen Gods kinderen zich menigmaal verlaten. De Heere ziet hen onder alle omstandigheden. Ook als zij in de verzoeking bezwijken zijn. Hij brengt hen weer terecht. Hij draagt er zorg voor dat de vijanden niet zullen overwinnen van Christus. Door genade, door ontvangen kracht, mogen er tijden zijn dat zij sterke wederstand doen tegen de vijanden. Met alle krachten en vermogens mogen zij zich teweer stellen tegen de doodvijanden. Welk wapen heeft Christus gebruikt tijdens de verzoeking in de woestijn? Hij heeft gewezen op het Woord Gods. Tot driemaal toe heeft Hij het uitgesproken: "Er is geschreven." Dat wapen dient ook door Gods kinderen gebruikt te worden. Er zij gebed en wijsheid en kracht teneinde dit wapen op de juiste wijze te hanteren. Van zichzelf immers verstaat de mens Gods Woord niet. Hij weet het niet te gebruiken in de strijd tegen de vijanden. Maar waar de Heere inzicht geeft, Zijn Woord geeft te verstaan zoals het verstaan moet worden, daar mag en moet het gezegd worden: "Er staat geschreven." Het onderzoek van Gods Woord is noodzakelijk. Biddend onderzoek. Eerbiedig onderzoek. Heilbegeerig onderzoek. Onderzoek met het oog op de omstandigheden waarin de mens leeft. De vraag leve in het hart: Wat heeft Gods Woord mij in deze verzoeking te zeggen. Wie geen last heeft van de duivel en zijn verzoeken staat nog op goede voet met hem. De Heere geve u te zien wat het einde van zo'n levensopstelling zal zijn. De satan heeft de bedoeling dat u eeuwig in de rampzaligheid zult verkeren. Nu is het nog het heden der genade, de welangename tijd, de dag der zaligheid. De Heere zegene de bediening van Zijn Woord tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk. Wie door genade tot een onderdaan is gemaakt van de Koning der koningen, heeft de satan, de wereld en zijn eigen vlees tot doodvijanden. Onophoudelijk probeert de duivel het werk der genade te niet te doen. De verzoeken zijn vele. Hoe meer eigen krachteloosheid wordt beleefd, hoe meer de knieën gebogen zullen worden om kracht te mogen ontvangen in de strijd met de doodvijanden. Het telkens weer struikelen in de zonde, het bezwijken in de verzoeken, geeft al groter verwondering over de trouw des Heeren in het terechtbrengen en weer oprichten van een allesverbeurdhebbende zondaar of zondares. Het maakt al behoedzamer en waakzamer. De bede wordt versterkt: "En leid ons niet in verzoeking." De Heere zal het betonen dat Hij de Alfa en de Omega is. Dat Hij trouw houdt tot in der eeuwigheid. Hij laat niet varen de werken Zijner handen. Hij leert de strijdende Kerk op aarde het wapen des Geestes hanteren. Hij geeft inzicht in Zijn Woord. Laat al meer vanuit het Woord zien hoe de Zijnen zich hebben op te stellen in dit leven. Dat het bedacht zou mogen worden hoe een ruim leven dikwijls een benauwd sterven met zich meebrengt. Maar anderzijds ook dat een nauw leven nogal eens een ruim sterven geeft: De dood waar deze kinderen Gods menigmaal voor vrezen, zien zij vaak niet of nauwelijks. In een ogenblik tijds

alle strijd te boven. Geen last meer van de doodvijanden. Geen last meer van het eigen verdorven vlees. Geen last meer van verzoeken. Eeuwig bij de Heere mogen zijn om Hem volmaakt te mogen grootmaken en verheerlijken.

Ds. A. van Heteren,
Werkendam.

Het gebed als ademtocht

5.

Hiermee komen we toe aan de enige weg, waarlangs God dit gebed: Uw wil geschiede (worde gehoorzaam door mij volbracht) wil verhoren. Hij doet dat n.l. door de gehoorzame Borg, in Zijn Geest, gestalte te doen aannemen in de bidder. Deze ontvangt de geloofsblik op Hem en wordt zo gebracht tot een volgen van zijn Meester, zodat hij door Zijn Geest eigen wil leert verzaken en Gods wil leert gehoorzamen. De samenhangen zijn als volgt:

- a) Gods gebiedende wil is de oerwil, de oorspronkelijke wil. 's Mensen wil is afgeleide wil. De mens is immers naar Gods beeld geschapen. De mens heeft derhalve te willen wat God wil. En daarin ligt zijn leven, dat hij met zijn wil zich voegt in Gods wil.
- b) Doch de mens heeft dit zijn levensprincipe verlaten en zich overgegeven aan de waan, dat hij ook een oorspronkelijke wil heeft, die dus zelfstandig kan willen en die wil volbrengen. Hieruit komt alle remonstrantisme voort. Want nu weigert de mens zich met zijn wil geheel te verliezen in Gods wil, doch stelt zijn wil zelfstandig, ja, tegenover Gods wil. Daarin openbaart zich onze zonde: het stellen van onze wil tegenover Gods wil en gebod.
- c) Christus is echter verschenen als Borg om weer te herstellen, wat zo geschonden is. Hij heeft op Zich genomen de straf, die dit zich met zijn wil tegenover Gods wil stellen verdient, te dragen, en ook om in ons vlees en bloed de gehoorzaamheid aan Gods wil weer te herstellen. Zo komt in Hem openbaar het waarachtig menselijke, n.l. dat de mens met zijn afgeleide wil slechts mag willen, wat God wil en zich dus geheel voegt in Gods wil. In Hem ziet God weer de aan Hem gehoorzame mens, in Wie Hij volkomen welgevallen heeft.
- d) Nu zullen wij alleen dan voor God kunnen bestaan en wandelen, als wij in deze Christus worden aangezien en ook door Zijn Geest in gemeenschap des geloofs met Hem alzo onze zondige wil mogen verzaken en zonder tegenspreken Gods gebiedende wil mogen gehoorzamen.
- e) Daarom houdt de bede: "Uw wil geschiede" in, de bede om uit Christus door Zijn Geest bediend te worden, en dat Christus alzo gestalte in ons aanneme om Gods wil te volbrengen.

Wat worden we hier weer gesteld voor de noodzaak van kennis des geloofs van Christus. We bedoelen dit niet alleen in die zin, dat het nodig is om in Christus de vrijmoedigheid te bezitten om toe te gaan tot God. Maar in het bijzonder ook met het oog daarop, dat God op deze bede: "Uw wil geschiede" (worde door ons volbracht), de vervulling wil geven uit Christus, in Zijn Geest. Daarom zal de bidder eerst dan recht met deze bede tot zijn God komen, als hij het oog des geloofs mag richten op zijn dierbare Zaligmaker en nu smeekt om uit Hem bediend te worden. Zodat Zijn liefde hem de voetstappen van zijn Meester doet drukken, Die immers alleen maar lust had in het volbrengen van de wil Zijns Vaders. Zo wordt ook verhooring van deze bede zo'n gemakkelijke, eenvoudige en zalige ervaring. Want zo doet de liefde van Christus, in Zijn Geest in ons hart, onze wil gemakkelijk verzaken en eenswillend zijn met onze God.

Omdat deze bede zo weinig gebeden wordt in deze levende kennis van en gemeenschap met Christus, blijft het zo wringen van binnen. Men gevoelt wel, dat Gods wil volbracht moet worden. Maar eigen wil is zo boos. En gaat men dan, gedrongen door zijn geweten, met deze bede tot God om toch buiging en verzaking van eigen wil, dan komt men eindelijk wel tot het verzaken van eigen wil, maar het gaat alles zo stroef. Het vrijwillige

en vreugdevolle, wat toch juist het zalige uitmaakt, wordt in de verzaking van eigen wil niet gevonden. Het is niet die hartelijke gehoorzaamheid. Ach, daartoe is nodig de allesoverwinnende genade van Christus.

Wie het ervaren heeft, weet van het vreugdevolle er zich aan geven, in gemeenschap met Christus. Dat maakt ook een deel uit van de vrijheid in Christus. Deze vrijheid heeft toch twee zijden:

1. Wie in Christus in de vrijheid mag staan, mag vrij staan tegenover de verdoemde kracht der Wet, want zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn. Dientengevolge mag hij ook vrij staan tegenover de werken der Wet; het raak niet, smaak niet en roer niet aan. Het beklemmende van allerlei wetticisme valt weg. Hij mag vrij gebruiken, nochtans niet misbruikende, enz.
2. Wie in Christus de vrijheid zo in beoefening mag genieten, zal echter in de weg van het bidden onzer bede in gemeenschaps-oefening met Christus ook ervaren, het vrij worden van eigen boze en zondige begeerten. Zodat hij vrij en dankbaar tegen zichzelf "neen" mag zeggen en tegen Gods wil "ja", en die doen mag, niet anders willende dan dat. O, wat is dat zalig, als we de ketenen, waarmee de oude Adam ons telkens weer kluisteren wil, rinkelende voelen afvallen en in vrijheid en vrijwilligheid aan Gods kant mogen gaan staan en Zijn wil mogen volbrengen, onszelf wegwerpende en Zijn heil, genade en gebod prijzend.

Nu zult u wellicht gaan begrijpen, wat we bedoelen met te zeggen, dat voor de beoefening van deze bede kennis van en gemeenschap met Christus noodzakelijk is. Ja, nu mogen we gevoelen, dat dit alles alleen in beoefening onze praktijk zal kunnen zijn (en welk een zalige praktijk), als we bewust ons één plant mogen kennen met Christus. Dat wil niet zeggen, dat er eerder niet iets van ingeleefd wordt. O ja, alle betrekking der ziel op Christus brengt haar vrucht voort, ook de eerste schemer-betrekking van het uitzien-de geloof. Maar dan kan het zich toch niet ontplooiën, zoals we het nu besproken hebben. Doch hoe waard is het dat de Heere alzo in Zijn genade in ons worde verheerlijkt. Daarom wijzen we er niet voor niets telkens weer op, dat we niet genoeg moeten hebben aan de eerste beginselen der genade, maar er naar hebben te staan om op te wassen in de kennis van God in Christus tot een volkomen man. Zien we nu nog wat nader op de praktijk, waar deze bede naar vraagt. Als onze verklaring van de bede zegt: Geef, dat wij onze eigen wil verzaken en Uw wil zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn, dan bedoelt zij het niet zo, dat we van het willen zelf afstand zouden doen. Dan zouden we immers boeddhist zijn, of een volgeling van het filosofisch pessimisme (Schopenhauer), of van de moderne wijsbegeerte van het existentialisme, dat de troost daarin zoekt, dat men zich laat geworpen worden in zijn bestaan, zoals het is. Maar we zouden geen discipel des Heeren zijn. Met het worden van een willoos werktuig heeft deze bede niets te maken.

Christus legde Zijn wil niet af, maar wilde in hoogste en heerlijkste openbaring wat de wil, het gebod Zijns Vaders was. De persoonlijkheid moet niet vernietigd worden, maar juist haar rijkste ontplooiing krijgen. De boeddhistische heiligheid is daarom geen heiligheid, maar vernietiging of aantasting van Gods schepsel, en daarom goddeloosheid. Neen, het gaat om te willen, wat God wil. Daarom zullen we deze bede alleen dan in oprechtheid bidden, als we Gods gebod boven alles hebben leren stellen.

Met onuitwisbare indruk werkt Gods Geest eerbied en achting voor en liefde tot de wil Gods in het hart der Zijnen. Ze krijgen de Wet des Heeren lief: Ik heb Uw gebod met lust en liefde ontvangen. Deze achting voor en liefde tot het bevel des Heeren moet Gods kinderen dan ook aanzetten om gedurig te worstelen om de wil des Heeren te verstaan. Geef mij de weg Uwer bevelen te verstaan. Dat baart gestage worsteling. Helaas wordt maar al te veel deze fout gemaakt, dat we, als we op de tweesprong staan voor een moeilijke beslissing, wel vurig de Heere aan-

lopen, maar niet regelmatig zoeken op Gods Woord te letten en Zijn wil in te leven, en in te dringen in Zijn bevelen. Zodoende hebben we het aan onszelf te wijten, dat we op de de tweesprong niet weten, wat God van ons eist. We zijn in deze zaak zo lauw en moeten ons telkens beschuldigen. Maar op de bodem der ziel ligt toch ontegenzeggelijk een brandende liefde tot Gods bevelen. Daarom doet het zo'n pijn, als we telkens weer kennis moeten maken met onze zondige wil. Neen, dat smart de onbekeerde niet, die laat zich dan ook meetronen naar de slachtbank. Echter, dit is het kruis van Gods kind, dat eigen wil zich telkens zet tegenover Gods wil. En dit wordt het te meer, als de Zaligmaker door de woorden dezer bede onze aandacht vestigt op de heilige engelen in de hemel: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel....

Welk een gewilligheid en vaardigheid! Daar is het gereed staan voor de troon om op de wenk van hun Schepper terstond te gaan, waarheen Hij ook zendt en wat Hij ook opdraagt. Zij stellen zich altijd weer diep afhankelijk van hun God, en dat direct, zonder aarzeling. O, dat maakt jaloers. Hoe anders neemt de ziel het waar bij zichzelf. Wat moet er altijd volledige dienstbereidheid zijn, opoffering van eigen gemak, vermaak, lust en hoogmoed. Er moest geen sprake zijn van jagen naar eigen roem en eer, van zelf-zucht en aardsgezindheid. En dat op alle terreinen van het leven. Doch helaas!

Zie, dat baart smart. Het voorbeeld der engelen maakt klein, verootmoedigt. Het wekt ook de begeerte om aldus onze God te gehoorzamen. En zo buigt de ziel zich neer voor haar God om uit Christus gezegend te worden: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alsook op de aarde. En de hoogste lust vindt het godvruchtig gemoed daarin, dat het nu hartgrondig zeggen mag: "Heere, het zij uit met mijn zondig willen. Maar dat ik wil, wat Gij wilt. Want ik ben een dwaas. En Gij, Die het wel zo weet te maken dat menigten engelen, waarvan één meer vermag dan duizendmaal duizend aardbewoners, op hun plaats staan en U gehoorzamen, Gij weet ook wel de weg op aarde te banen, dat ik Uw bevelen beware. Ja, Uw wil is alleen goed." Zo wordt de kracht van het gebed: "Uw wil geschiede" in ons leven openbaar. Niet maar berusting en onderwerping, maar een handelen en wandelen naar Gods bevelen, door de genade van de Heere Jezus Christus. Wat vinden we dienaangaande in Gods Woord een rijk voorbeeld in Psalm 119. De langste psalm houdt zich juist bezig met deze bede in praktijk te brengen in allerlei variaties. De hele psalm is een loflied op de inzettingen des Heeren en een dagelijkse bede om ze ook te onderhouden. Het thema vinden we in het: "HEERE! Gij hebt geboden, dat men Uw bevelen zeer bewaren zal. Och, dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren." Hierbij heeft de dichter niets goeds van zichzelf te zeggen, want hij moet besluiten met: "Ik heb gedwaald als een verloren schaap." Neen, met het: "Uw geboden heb ik niet vergeten."

Dat we daarin ons oefenen mogen, kinderen des Heeren, in het niet vergeten van Zijn geboden. Dan: een verloren schaap in onszelf. En toch, ondanks onszelf, Zijn geboden onderhouden, ja, onze gezangen ten tijde onze vreemdelingschappen. Dan zullen, die des Heeren zijn, in de oefening van het gebed "Uw wil geschiede", hier de vooropleiding hebben van de zalige volheid in het hemels Jeruzalem, waar de harpen nimmer aan de wilgen zullen hangen. Welk een rijke toekomst reizen we tegemoet!

Hoe jammerlijk zult u daarentegen schipbreuk lijden, die hier niet bad: Uw wil geschiede, maar uitleefde: Mijn wil moet geschieden. U wilt uw wil doen standhouden tegenover Gods wil, maar u mist de kracht. En nu kan wel gedacht worden, dat u het wint, maar God laat u maar wat lopen, gelijk slachtvee in de weide. Nog is het echter de tijd om aan een ellendig einde te ontkomen. Nog roept de Zaligmaker: "Neem Mijn juk op u, want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht." Zie toch op dat grote rijke deel van Gods Kerk, Begeer toch met haar de Wet uws Konings te eren. De banden van Jezus stellen alleen in de ruimte en de vrijheid.

*Het heil is ver van 't goddeloos geslacht
Dat, gans vervreemd van deugd en reine zeden,*

De inhoud van Uw wetten niet betracht.
In het besef daarvan bidde ieder, die de zaligheid van zijn ziel lief is:

Kom mij te hulp; mijn ziel, die U verbeidt,

Heeft Uw bevel met lust en liefd' ontvangen;

Ik haak, o HEER', naar 't heil, mij toegezeid;

Bestier in gunst naar Uwe Wet mijn gangen;

*Al mijn vermaak stel ik, met rijp beleid,
In Uw gebod; dat is mijn hoogst verlangen.*

Onze lezers begrijpen, dat dit is overgenomen uit het 6e deel van de verklaring van de Heidelbergse Catechismus, onder de titel *Uw enige troost* van ds. J. van Sliedregt, uitgegeven door Den Hertog b.v. te Houten. We willen hierna nog één gedeelte uit dit deel overnemen. Men moet deze artikelen zien als een opwekking om nader kennis van deze catechismus-verklaring te nemen.

B.

Let op de vrome

Eva van der Groe schrijft in haar boekje over de weg die de Heere met haar gehouden heeft o.a. het volgende:

Naar aanleiding van het eerder verhandelde, kan ik niet nalaten nog iets op te merken. Er is dikwijls een groot onderscheid in het sterven van deze of gene christen.

Waardoor wordt dat onderscheid eigenlijk veroorzaakt? Door het veraf en vervreemd leven van sommige christenen van de Heere. En integendeel van het teer en nabij leven van anderen met en bij de Heere. Daarom zullen wij meestal zien dat een christen, die met zijn gehele hart voor de Heere heeft geleefd, een getrouwt, verruimd en zalig sterven ontmoet of te beurt valt. Die waarachtig en ernstig, door de genade Gods, heeft zoeken te leven, dat hem de minste zonde of zondige afwijking tot smart is. Daarmee wil hij, noch kan hij blijven zitten of daar overheen lopen. In ware ootmoed en vernedering van het hart, ziet hij gedurig uit naar genade en verzoening bij de Heere. Hij houdt daar niet eerder mee op en komt niet tot rust, voordat hij deze verworven heeft. Door die eigen genade en kracht des Geestes, blijft hij aan alle kanten nauw toezien en blijft hij zorgvuldig acht geven op zijn hart of er ook de minste zonde of zondige verleiding zoekt in te sluipen. Het kan zo gemakkelijk gebeuren dat wij een zonde hebben, eer wij het zelf weten. Maar, als wij de wacht houden over ons hart, kunnen wij spoedig gewaar worden wanneer de dood in de pot is. Namelijk, als God Zijn aangezicht verbergt. Dit kan door de minste, onbetreunde zonde, veroorzaakt worden. Daarnaast, door de beweging van de zonde zelf, die in onze leden is. Eén zonde, hoe klein en gering, die buiten ons weten in ons hart ingeslopen is, kan daar niet lang stil noch alleen zijn. Die begint te werken tot het voortbrengen en inroepen van meer, groter en groter zonden. Om niet alleen een plaats of hoekje van het hart van een christen te krijgen, maar zelfs het hele hart, om het in te nemen en te beheersen, zover een waar bekeerd christen weer van God kan vervallen. Zie, daar zoekt het de minste zonde, door de duivel, de wereld, het eigen boze hart en de oude mens geholpen en aangezet, altijd heen te werken. En vandaar dat zeggen van de apostel, dat een weinig zuurdesem het gehele deeg verzuurt (Gal. 5 : 9).

Als een christen echter, zoals boven gezegd is, de wacht over zijn hart houdt, zal hij direct de zonde ontdekken en nagaan. Hij zal als vijand met de zonde handelen, in de kracht van God. Hij zal haar moedig onder de ogen zien en als het ware aanpakken en uitwerpen, zeggende ernstig en krachtig: Henen uit. Wat heb ik meer met u te doen? Voor de zonde is het dan niet mogelijk om het hart verder in te nemen en van God af te brengen. Want de Drieënige God heeft Zijn troon en zitplaats daar opgericht. Daardoor is die ziel niet anders noch kan zij anders zijn, dan een woonstede van God in de Geest. Het kan dan

niet ander (behoudens nochtans de erkenning van de oppermachtige en vrijmachtige bedeling en behandeling van de Heere ten opzichte van Zijn volk, in hun uiterste) dat, als het leven van een christen zo troostvol, zo zalig en God verheerlijkend geweest is, ook zijn einde overzalig en uitnemend heerlijk moet zijn. Over dezen heeft bijzonder dit woord zijn opdracht en vervulling: Let op de vrome en zie naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn (Ps. 37 : 37).

Het bovenstaande is te vinden op de bladzijden 66 en 67 van het boekje dat kort geleden verschenen is bij Den Hertog b.v. te Houten als heruitgave van de Bekeringsweg van Eva van der Groe door haarzelf beschreven.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 93.

"En Gij hebt hen des daags geleid met een wolkkolom, en des nachts met een vuurkolom, om hen te lichten op de weg, waarin zij zouden wandelen...."

Neh. 9 : 13.

Beste jongelui!

Op het plein bij de Waterpoort wordt ons veel denkstof gegeven. We hebben stilgestaan bij de wonderen die de Heere in Egypteland had gedaan. Doch de massa heeft het niet gezien. Zelfs velen van de Israëlieten, die uiterlijk in de weldaden des Heeren deelden, zijn er toch innerlijk vreemd aan gebleven. Zo is het nog in de wereld. God is van eeuwigheid tot eeuwigheid Dezelfde. Zijn wonderen worden elke dag in de wereld getoond. Hij gaat richtend de wereld door. Dagelijks vallen er door allerhande plagen duizenden slachtoffers, doch wie merkt daarop? Men is overal aan gewend. En men gaat rustig door om de nek te verharderen, om schuld met schuld te vermeerderen.

Doch laten we niet alleen naar de wereld kijken. Want zijn wij zoveel beter? Of zijn wij in wezen aan de wereld gelijk? Want we delen in veel weldaden, doch wie merkt het op? Wie oprecht is van gemoed, Die merkt het op en keurt het goed. Doch dat zijn er maar weinigen. Behoren jullie daarbij? Dan word je door de oordelen vernederd, en door de liefde, die toch door alles heen ook weer blijkt, vertederd.

Want toen het volk door de Rode Zee gegaan was, en de Egyptenaren er in omgekomen waren, moest het volk verder, de woestijn in. Daar heeft men ook aan gedacht, daar op dat plein bij de Waterpoort. Want de Heere leidde hen des daags met een wolkkolom en des nachts met een vuurkolom. Die wonderwolk was een zichtbaar bewijs van Gods genadige tegenwoordigheid. Zowel overdag alsook des nachts. Het gehele volk leefde er onder. Doch of men het allemaal zo gezien heeft, is een te betwijfelen zaak. Wat zeg ik: Te betwijfelen: De werkelijkheid leert ons dat velen, om niet te zeggen, het merendeel er geheel blind voor was. En ondanks dat het niet op de rechte wijze werd gewaardeerd, is toch die wolk- en vuurkolom hen blijven vergezellen.

Ik kom al weer bij ons terecht. De wolk- en vuurkolom is er als zodanig niet meer. Doch de Heere is er nog wel. Hij is altijd aanwezig. Hij is altijd in onze nabijheid, bij dagen en bij nachten. Hij is een God van nabij en ook een God van verre. Hij vervult de Hemel en ook de aarde. Hij is overal tegenwoordig. Dat is Hij in de gehele wereld, doch wel in het bijzonder daar waar men in het bezit van Zijn Woord mag verkeren. Dat is ons gegeven als een Gids in de woestijn van het leven. Het is een lamp voor de voet en een licht op het pad. Doch wie geeft er acht op? Wie? Ja, wie?

We vinden het van nature allemaal heel gewoon en gaan inmiddels maar door met God moeite te geven met onze ongerechtigheden. We zingen wel:

Uw onbepaalde wetenschap

Kent mijnen weg van stap tot stap.

Doch hoe is de praktijk? Is het niet zo dat we God vergeten dagen zonder getal? Wie met zichzelf bekend gemaakt wordt, wordt op alle terreinen de mond gesnoerd. Hij schiet

alleen maar met schuld over. En dan is de schuld van ons groter dan van de wered, die niet van Gods Woord weet en ook niet weten wil. Wanneer dit zo blijft en er geen waarachtige bekering op volgt, dan kunnen de oordelen niet uitblijven. Want de kruik gaat zo lang te water, totdat hij breekt. Met andere woorden, God spaart en draagt een mens net zo lang totdat Hij de ongerechtigheid niet langer kan gedogen. Dan is het afgelopen.

Dat de lankmoedigheid des Heeren zeer groot is, blijkt ook uit het vervolg van de overdenking van Gods weldaden. In grote stappen wordt het ons verhaald. Want de woestijnreis vormt een geschiedenis van 40 jaren. Dat zijn geen 40 uren, dagen, weken, maanden maar jaren. Stel je voor. Wat een tijd, wat een geduld heeft de Heere met dat volk gehad. Zeg jij misschien, als je dit leest: Wat een geduld heeft de Heere met mij gehad! Denk er maar eens goed over na.

Want het is allemaal niet voor niets. Hij oefent geduld om alle mensen hun verontschuldiging te benemen. Niemand zal kunnen zeggen geen tijd gehad te hebben. En aan de andere kant oefent Hij geduld om de uitverkorenen tot bekering te brengen. Heeft Gods geduld jullie al tot bekering geleid? Als dat niet het geval is, dan kan het nog. Doch het kan geen uitstel lijden. Want al reken je er mogelijk op dat je oud zult worden, of nog wel een extra gelegenheid zult krijgen, vergis je niet. Het kan je laatste uur zijn als je dit leest.

Ik schrijf dit niet op om jullie schrik aan te jagen, om je in een soort paniekstemming te brengen, doch omdat ik eerlijk moet zijn, en jullie met de werkelijkheid moet konfronter. De zaak is er te ernstig voor, om er gedachtenloos aan voorbij te gaan. Je eeuwig wel of wee is er mee gemoeid.

"En Gij zijt nedergedaald op de berg Sinaï, en hebt met hen gesproken uit de hemel; en Gij hebt hun rechtmatige wetten gegeven en getrouwe wetten, goede inzettingen en geboden: en Gij hebt hun Uw heiligen sabbath bekend gemaakt, en Gij hebt hun geboden en inzettingen en ene wet bevolen door de hand van Mozes Uwen knecht." Vs. 13-14. Deze woorden spreken voor zichzelf. 50 dagen na de uittocht uit Egypte is dat gebeurd. Dat was een geweldig gebeuren. Want de wetten die men kreeg, waren Goddelijke wetten. Geen menselijke. Het waren heilige wetten. Geen zondige. Het waren goede wetten. Geen verkeerde. Het waren verbondswetten. Dat wil zeggen: God had Zich aan dat volk verbonden: "Ik ben de HEERE Uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis heb uitgeleid."

Die wetten moesten onderhouden worden. Het was een geweldig geschenk van God.

Hij gaf aan Jacob Zijne wetten

Deed Isrel op Zijn woorden letten.

Hij leerde z' in Zijn wegen wand'len,

Zo wou Hij met geen volken hand'len.

Die moesten Zijn getuigenissen

En Zijn verbondsgeheimen missen....

Mogelijk kennen jullie dat vers. Ik hoop het althans. Want we leven in een zeer veranderende tijd. Vroeger kenden we eigenlijk maar één berijming. Maar nu zijn er zoveel in omloop, dat het steeds moeilijker wordt om in een gemengd kerkelijk gezelschap, samen nog een vers te zingen. Zo gaan we steeds verder achteruit. Een droeve konstatering!

Dat neemt echter niet weg dat wij ook nog des Heeren wetten hebben. De ceremoniële wetten hebben hun vervulling in Christus gevonden. Dat zijn de wetten waarin de oud-testamentische eredienst werd geregeld, met al z'n offers en de daaraan verbonden voorschriften. Overal ging een getuigenis van uit. Want de wet der 10 geboden, die men onderhouden moest, leerde het volk z'n schuld zien. Doch de ceremoniële wetten getuigden van de genade van God. Namelijk dat er bij Hem vergeving is.

Dezelfde zaken worden ook ons nog onder de aandacht gebracht. De bijbel staat er vol van. Elke goede prediking getuigt ervan. Wij zijn schuldig in het licht van Gods wet. Doch wie zijn zonden belijdt en laat, krijgt vergiffenis. Dat wordt ons ook bijgebracht. Niet dank zij

die oud-testamentische offers. Want die voldeden aan Gods eis noch eer.... De vergeving is nu te verkrijgen, dank zij dat ene volmaakte Offer dat gebracht is door de Heere Jezus Christus. Hij heeft Zijn leven gegeven, voor mensen die de dood hebben verdiend. Opdat zij door het geloof in Hem het eeuwige leven zouden krijgen. Dat is niet te begrijpen dat God zo goed is, voor mensen die dat niet waardig zijn. Moeten jullie dat ook niet belijden? Het is een voorrecht als je daar in je leven toe komen mag. Dan kom je in het wonder van de Goddelijke liefde terecht. Dan wil je Zijn wet gaan onderhouden. Niet om er wat mee te verdienen. Want dat is niet mogelijk. Maar om te dienen. Dan wordt de dienst des Heeren geen vervelende zaak, maar dan wordt het een liefdedienst, waar men nooit berouw van krijgt. Is dat bij jullie ook al het geval? Want zover moet het komen als het goed is. En als het niet zo ver komt, dan is het niet goed.

Ik weet wel dat het "volmaakt volbrengen van Gods wet uit liefde" niet mogelijk is. Er is er maar Eén geweest, Die het volmaakt gedaan heeft. Doch het "betrachten" moet er toch zijn.

Ik geef het nu verder maar weer aan jullie over, in de hoop dat je er mee voor God komt met de bede van Psalm 86 : 6: Leer mij naar Uw wil te handelen....

Veel sterkte toegewenst van jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Ark boeken / VVHS-BKV

3.

6. **Kom thuis!** door D. van Keulen. De uitvoering van het boekje is mooi, maar we missen de aanspraak van de mens als diep gevallen en onder het oordeel Gods, die nodig heeft de werking van de Heilige Geest tot levendmaking enz. Verder vinden we in het boekje gebruik van de Nieuwe Vertaling, het Liedboek en een gedicht van Huub Oosterhuis.

7. **Goede genade....** door E. Th. Thijs. Tegen dit boekje hebben we nog meer bezwaren. De schrijver stelt: niet eerst ellende en dan verlossing: God is een genadige God. Inderdaad, maar Hij is ook rechtvaardig en moet de zonde straffen.

8. **Zwijgen is zilver, spreken is goud** door J.G. Meynen. We vinden in dit boekje positieve dingen, maar we hebben ook bezwaren. Op blz. 12 staat te lezen hoe gunstig de schrijver denkt over de Wereldraad van kerken. De samenkomst in 1991 zou in het teken van de Heilige Geest staan. "Joden en christenen vestigen hun hoop bij het behoud en bij de vernieuwing van de schepping op Gods Geest." Aldus de schrijver.

9. **Gebeden hebben kracht** door J.J. Poort. Dit boekje komt positiever bij ons over. Ds. Poort weet pakkend te schrijven. Het doet ook goed dat de psalmen in dit boekje in de oude berijming worden geciteerd.

De uitvoering van deze vier boekjes is gelijk. Er staan vele foto's tussen de tekst. De boekjes tellen 24 bladzijden en kosten f 4,25 per stuk.

B.

Klank en weerklank door dr. C. Trimp.
Uitgeverij De Vuurbaak - Barneveld.

Dit is een belangrijk boek uit de kring van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. De ondertitel luidt: door prediking tot geloofservaring.

Na een *Woord vooraf* schrijft prof. Trimp over:

1. Klank en weerklank,
2. Het verschijnsel 'preek',
3. Alle prediking is belofte-prediking,
4. Wordt belofte-prediking door 'wet' en 'toorn' bedreigd?,
5. Stem en tegenstem,
6. Is het evangelie nog geloofwaardig?,
7. Geloof en gevoel: het volume van de weerklank,

8. Het kennen van de verkiezende God: de diepte van de weerklank,

9. Zelfbeproeving: de toets van de weerklank en

10. De evangelische beweging.

Dr. Trimp zegt aan het einde van zijn *Woord vooraf*:

"De schrijver wil door dit boek een handleiding bieden aan ons nadenken en spreken over de genoemde onderwerpen. De actualiteit ervan staat vast: zowel binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland als tussen deze kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt veel gesproken over de prediking, geloofservaring, toeëigening van het heil, zelfbeproeving etc. Ook de invloed van de evangelische bewegingen op deze onderwerpen is het waard goed getaxeerd te worden.

De auteur hoopt dan ook dat dit boek zal mogen strekken tot opbouw van de gemeente van de levende Christus, temidden van de vele klanken die vanuit onze cultuur werven om weerklank in ons hart - of we nu ouder zijn en hierover al veel gesproken hebben, of jong en op zoek naar antwoorden."

We noemden het een belangrijk boek, niet omdat we het met de inhoud eens zijn, maar omdat het van belang is, dat we goed weten hoe de Vrijgemaakten over deze zaken denken, waarin zij het niet met ons of wij het niet met hen eens zijn. Bij samensprekingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken, die mogelijk in de komende tijd zullen plaats vinden, is het goed te weten hoe anderen over bepaalde zaken denken.

Het moet van betekenis worden geacht dat zij die met anders denken in aanraking komen weten hoe de gedachten van die anderen zijn. Dat geldt ook de verhouding tot de Vrijgemaakten. Vooral zij die bij samensprekingen betrokken zijn of worden vinden in dit boek een goede handleiding.

Het boek is gemakkelijk te lezen en is met veel overtuiging geschreven. Het telt 192 bladzijden en kost f 24,75.

B.

De voorlaatste brief door ds. C. Trouwborst.
Uitgeverij De Groot Goudriaan-Kampen.

Dit boekje bevat een bijbelstudie over de brief van Judas. Het was voor de schrijver een grote ontdekking de actualiteit van dit kleine briefje te ervaren. Hij spreekt de wens uit dat deze studie tot opbouw van de gemeente moge dienen.

De schrijver zegt vele mooie dingen in deze studie. Wel vinden we het een bezwaar dat hij zich richt tot de gemeente als geheel en niet tot hen die in de brief aangesproken worden als geroepen, die door God de Vader geheiligd zijn en door Jezus Christus bewaard. Dat geldt toch alleen hen die zaligmakend geroepen zijn. Dit kan leiden tot valse gerustheid bij de lezers. Overigens hebben we waardering voor wat de schrijver in dit boekje biedt. Na de behandeling van een gedeelte van de brief volgen er vragen, geschikt voor onderlinge bespreking.

Het boekje telt 109 bladzijden en kost f 16,50.

B.

Leven en werk van ds. H. Ligtenberg
door A. Bel.

Uitgeverij Den Hertog b.v. - Houten

De eerste druk van dit werk was na een week al uitverkocht. Daaruit blijkt wel dat het grote belangstelling getrokken heeft. De schrijver en de uitgever hebben er goed aan gedaan deze levensbeschrijving samen te stellen en uit te geven.

Ds. Ligtenberg was een eenvoudige man, die al jong onder de zaligmakende bediening van de Heilige Geest kwam. Later gevoelde hij zich geroepen om in de dienst des Heeren te gaan arbeiden en de Heere baande de weg. De schrijver neemt ons mee langs de levensweg van deze knecht des Heeren en vertelt van de tijd die hij na zijn geboorte in Rijssen heeft doorgebracht en hoe het verder in zijn leven is gegaan.

We kunnen ons nog herinneren dat we bij de intrede van ds. Ligtenberg in zijn eerste gemeente Lisse aanwezig waren. Het kerk-

gebouw was propvol. Later hebben we deze dienaar des Woords meermalen horen prediken en we hebben hem ook wel eens ontmoet. Hij was een vurig prediker, een hartelijk mens, die zich verblijd gevoelde wanneer hij hoorde van het werk des Heeren in het hart van een zondaar. Hij heeft een moeilijk leven gehad en telkens weer een kind en tenslotte ook zijn eerste vrouw naar het graf moeten brengen.

In zijn laatste gemeente Utrecht kwam hij in aanraking met onze ds. F. Bakker, toen deze in Utrecht in een ziekenhuis lag. Er ontstonden sterke banden. Ds. Ligtenberg zou bij de begrafenis van ds. Bakker zijn en dan zelfs een woord spreken. Maar de weg des Heeren was anders. Ds. Ligtenberg was al ziek toen ds. Bakker begraven werd en enkele weken later ging hij de eeuwige rust in. Dat is nu al weer 25 jaar geleden.

Er staan vele foto's in het boek die aan de inhoud meer kleur geven.

We kunnen dit boek van harte aanbevelen. Het is goede lectuur, ook voor jonge mensen. Hier geldt het woord des Heeren dat we onze voorgangers gedenken zullen, die ons het Woord des Heeren verkondigd hebben.

Het boek telt 172 bladzijden en kost, gebonden in een mooie band, f 24,90.

B.

Hij Die overwon door ds. W. van Gorsel Uitgeverij Den Hertog b.v. - Houten

Dit boekje bevat acht overdenkingen over Psalm 68, die als opschrift hebben 1. God zal opstaan?, 2. Zingt Gode!, 3. De God van Israël, 4. Uw hoop, Uw kudde woonde daar, 5. De grote Overwinnaar, 6. Geloofd zij de Heere!, 7. De feeststoet, en 8. Een belofte voor de Moren. Hierin komt duidelijk naar voren, dat de Heere de overwinning behaalt. Er wordt dus in dit boekje troost geboden voor een ellendig volk. Dit komt zeer sterk naar voren in de laatste meditatie, die gaat over Psalm 68:32b: Morenland zal zich haasten zijn handen tot God uit te strekken. De meditatie zegt: 1. zonder God zijn de Moren verloren, 2. van God gaan de Moren horen, 3. bij God zullen de Moren behoren.

Deschrijver is Hervormd predikant te Schoonhoven. Hij is mede-redakteur van het Gereformeerd Weekblad. Behalve publikaties op het terrein van de kerkgeschiedenis zagen van zijn hand verschillende meditatiebundels het licht.

Het boekje telt 77 bladzijden en kost f 9,75.

B.

Puritanisme en Nadere Reformatie door dr. C.A. van der Sluijs.

Uitgeverij De Groot Goudriaan-Kampen.

Dit boek bevat een beknopte vergelijkende studie. Aan het slot van de Inleiding zegt de schrijver dat men over het algemeen de grootte van de Puriteinse invloed op het continentale Piëtisme niet al te hoog taxeert. "Ik acht (aldus de schrijver) de Puriteinse invloed op de analoge Nederlandse beweging allerm minst klein, en acht het bevreemdend, dat tot op heden er nog niet op werd gewezen, dat deze invloed zijn beslag kreeg via het Voluntarisme. Deze stelling te verdedigen en genoemde ontwikkeling enigermate te illustreren moge het doel van deze studie heten.

Dr. Van der Sluijs schrijft achtereenvolgens over Puritanisme en Piëtisme, Het Engelse Puritanisme, Het Nederlandse Piëtisme, Invloed van Puritanisme op Piëtisme en in een slothoofdstuk, getiteld: Afweging en overweging, geeft hij een korte samenvatting van de invloed van het Puritanisme op de Nederlandse Nadere Reformatie.

Op de achterzijde van het boekje lezen we: "Een zeer interessante en verhelderende studie die inzicht verschaft in gedachtengoed dat tot op de dag van vandaag zijn invloed heeft binnen de reformatische gezindte."

We willen ons daarbij aansluiten. Het boekje telt 62 bladzijden en kost f 12,90.

B.

HERHAALDE OPROEP

Christelijke Gereformeerde Kerk
Dordrecht - Centrum

□ □ □ □

Gevraagd z.s.m. een

KOSTER / KOSTERES

Gedeeltelijke dagtaak. Woning is beschikbaar.

Schriftelijke sollicitaties zien wij gaarne binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad tegemoet, te richten aan de scriba, de heer B. v.d. Wal, Keplerweg 4, 3318 CW Dordrecht.

Geloof en Gevoel

Dat zal het thema zijn op de landelijke voorjaarsconferentie voor ambtsdragers, die bij leven en welzijn zal worden gehouden op

**ZATERDAG 28 APRIL A.S. IN DE
ICHTHUSKERK IN AMERSFOORT.**
AANVANG: 10 UUR.

Hoe wordt door ambtsdragers (predikanten, ouderlingen en diakenen) vanuit het christelijk geloof met menselijke gevoelens omgegaan? Waarom hebben we het als we, sprekend over de dingen van geloof en leven, het woord gevoel in de mond nemen?

Hoe verhouden zich geloof en gevoel? In welke mate en op welke manier mag in de prediking en in het persoonlijke pastoraat op het gevoel van mensen worden ingespeeld? Gevoel en geloofszekerheid, hebben deze twee dingen met elkaar te maken?

Wordt in het ambtelijk bezig-zijn voldoende rekening gehouden met gevoeligheden van mensen? Hoe ga je als ambtsdrager om met mensen van wie je weet dat zij een erg kwetsbaar gevoelsleven hebben? Moet en mag altijd alles maar voluit worden gezegd? Kan met de dingen van het christelijk geloof worden omgegaan op een manier die mensen depressief maakt?

Op deze en andere vragen zal op deze conferentie worden ingegaan.

De conferentie zal tot de bespreking van het thema worden ingeleid door

Prof. Dr. W.H. Velema te Apeldoorn.

Tijdens de discussie in de middagbijeenkomst zal de inleider bij de beantwoording van vragen worden bijgestaan door

Ds. A. Baars, christelijk gereformeerd predikant te Middelharnis

vanuit diens ambtelijke praktijk, en door

mevrouw Drs. J. van Dijk, als klinisch psychologe verbonden aan het gereformeerd psychiatrisch ziekenhuis te Bos en Duin

en lid van de christelijke gereformeerde kerk (Bethel) te Veenendaal.

Alle kerkeraden kunnen binnenkort de gebruikelijke uitnodiging met nadere bijzonderheden tegemoet zien

Namens het comité:
D. Koole - voorzitter.
H. van der Laan - secretaris.

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpje Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke omgeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boven-
eindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren.
Tel. 08886 - 1687.

WELKOM OP

Rustige familiecamping met ruime plaatsen en goede voorzieningen (ANWB****).
Ideaal voor de jeugd. Dichtbij bos en strand.
ZONDAG in ere houdend.

Voorkom teleurstelling, reserveer tijdig.

Brouwerijweg 5, 4363 NL Aagtekerke.
Telefoon 01188 - 3333.

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension:
02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

VERDER GEZOND?

Tegen praktisch iedere kwaal is kruid gewassen.
O.a. bronchitis, bedwateren, bloedzuiverend, eczeem, blaas en urine, dikke darm, galsteen, wisseljaren, slapeloosheid, suiker, reumatiek, zenuwen enz.

Kuur voor een maand f. 15.- incl. verz.kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barvevoetstraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

BIJBELSE ALBUMS met plaatjes in kleur

Speciaal voor gebruik op scholen en zondagsscholen geeft de GBS albums met plaatjes over Bijbelse onderwerpen uit.

De kinderen kunnen deze plaatjes zelf inplakken. Bij elk kort verhaal in de diverse albums is ruimte opengelaten voor een plaatje.

De albums zijn 21,5 cm breed en 15 cm hoog, stevige omslag.

Bij elk album behoort een set van 40 plaatjes (afm. 14,5 x 10,5 cm).

Wij kunnen acht series leveren:

0 Vanaf de schepping tot de list der Gibeonieten.

1 Richteren, koningen en profeten

2 Nieuwe Testament 1

3 Nieuwe Testament 2

A Wonen, werken en eredienst van Israël

B Bloemen en planten in Israël

C Dieren in de Bijbel

D Voorwerpen in de Bijbel

Prijs per album met

plaatjes **f 10,90**

Te bestellen

bij de boekhandel

of rechtstreeks

zonder postzegel bij:

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT

KIND IN NOOD!

Help kinderen door
financiële adoptie

40.- per maand

Zij zijn dan gegarandeerd van • Voedsel en kleding in de huidige noodsituatie
• Onderwijs om straks op eigen benen te kunnen staan • Ontvangst van de bijbelse boodschap die tot eeuwige zegen kan zijn.
Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

**WOORD
& DAAD**

Stichting Reformatorische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560
4200 AN Gorinchem

